

דוח מבקר המדינה | אייר התשפ"ד | מאי 2024

מקבץ דוחות בנושא הקורונה

חיסוני קורונה ובדיקות קורונה במערכת החינוך

חיסוני קורונה ובדיקות קורונה במערכת החינוך

רקע

עקב התפרצות מגפת הקורונה בעולם בסוף 2019, כ-186 מדינות בעולם, ובהן כ-1.5 מיליארד תלמידים, סגרו את בתי הספר (בתי"ס) בגבולותיהן באופן חלקי או מלא בהתאם למצב התחלואה ולהחלטות מקומיות שהתקבלו.

גם בישראל נסגרו מוסדות החינוך, ומ-13.3.20 יותר מ-1.8 מיליון תלמידי מדינת ישראל, נכון לאותה עת, נדרשו ללמוד מרחוק זמן ממושך.

ביוני 2021 שבה להתפשט מגפת הקורונה¹ (גל ה"דלתא"), כך שעלה חשש ממשי ששנת הלימודים (שנה"ל) התשפ"ב (2021 - 2022) תיפתח בכפוף למגבלות ולתנאים ייחודיים בשל חוסר היכולת לקיים לימודים סדירים ורגילים.

ב-22.8.21, לקראת פתיחת שנה"ל התשפ"ב, התקבלה ההחלטה על אופן פתיחת שנה"ל ב"ועדת שרים לעניין התמודדות עם משבר הקורונה והשלכותיו" (ועדת השרים לענייני הקורונה). החלטה זו נסמכה גם על המלצתם של שרת החינוך דאז ונציגי הדרג המקצועי של משרדה.

ב-2.9.21 קיבלה החלטה זו תוקף של החלטת ממשלה לאחר דיון בנושא "תמונת מצב התחלואה ומתווה החינוך לקראת שנה"ל התשפ"ב". בהחלטתה אימצה הממשלה את התפיסה של משרד החינוך בעניין הפעלת מערכת החינוך שבבסיסה חתירה לתפקוד רציף של המערכת לצד הקפדה על שגרת פעילות מותאמת לקורונה. במרץ 2022, לאחר ירידה ניכרת בתחלואה, הוסרו המגבלות על פעילות מוסדות החינוך במדינת ישראל.

בני 16 ומעלה (כיתות י"ב) החלו להתחסן כנגד קורונה ב-23.1.21, בני 12 - 15 (כיתות ז'-ט') החלו להתחסן ב-6.6.21, ובני 5 - 11 (כיתות א'-ו') החלו להתחסן ב-22.11.21.

בתחילת שנה"ל התשפ"ב, בספטמבר 2021, 28% מכלל התלמידים (496,000 מתוך 1.8 מיליון תלמידים) היו מחוסנים, מחלימים או מאומתים לקורונה: כ-316,000 מהם היו מחוסנים לקורונה (מכיתות ז' עד י"ב) וכ-180,000 תלמידים החלימו מקורונה או שהיו מאומתים לקורונה (מכיתות א' עד י"ב). נכון לסיום גל הקורונה האחרון, אפריל 2022, שיעור התלמידים שהיו מחוסנים לקורונה ו/או שהחלימו מקורונה ו/או שהיו מאומתים לקורונה עמד על 66% (1.26 מיליון מתוך 1.9 מיליון תלמידים).

1 בישראל היו חמישה גלי קורונה, הגל הראשון החל בסוף פברואר 2020 והגל האחרון הסתיים באפריל 2022. ביוני 2021 החל גל ה"דלתא" שנמשך עד אוקטובר 2021.

במוסדות החינוך הופעלו שני מתווי חיסונים וארבעה מתווי בדיקות:

- **מתווה "חוסן לתלמיד"** - חיסון תלמידים מכיתות א-י"ב באמצעות ניידות חיסון שהגיעו בעיקר לחטיבות הביניים ולחטיבות העליונות של בתיה"ס.
- **מתווה חיסון על ידי אחיות שירותי בריאות התלמיד** - חיסון תלמידי בתיה"ס היסודיים על ידי אחיות שירותי בריאות התלמיד שהגיעו לבתיה"ס.
- **מתווה "מגן חינוך"** - בדיקה מדגמית בבתיה"ס של תחלואת תלמידים והצוות החינוכי והמינהלי של בתיה"ס. הבדיקה בוצעה אחת לשבוע, באופן יזום ומחזורי.
- **מתווה "כיתה ירוקה"** - חלוקת ערכות האנטיגן לבדיקה של תלמידים בגני הילדים ובבתיה"ס היסודיים וכן בבתיהם במטרה לאפשר לתלמידים שבכיתתם נמצא תלמיד מאומת לקורונה, להמשיך ולהגיע לבתיה"ס, בתנאי שתוצאת הבדיקה שעשו הייתה שלילית.
- **מתווה בדיקת אנטיגן מהירה לקורונה לתלמידים לפני חזרתם מחופשות** - (תחילת שנת הלימודים התשפ"ב, חופשת חגי תשרי, חופשת חנוכה, חופשת החורף לתלמידי החינוך הלא יהודי) המתווה נועד לגלות תחלואה מוקדמת של התלמידים בטרם חזרתם מחופשות לשם מניעה של הידבקות תלמידים ובידודם.
- **מתווה "בודקים ולומדים"** - המתווה נועד לאפשר שגרת לימודים רציפה בבתיה"ס באמצעות ביצוע בדיקת אנטיגן ביתית לתלמידים ולאנשי הצוות החינוכי שנחשפו לחולה מאומת לקורונה.

נתוני מפתח

רק 11%
ו-5%

מההורים והמנהלים, בהתאמה, שהשיבו לסקר שהופץ בביקורת ציינו שמשרד הבריאות היה הגורם הראשון שממנו למדו על ההנחיות הנוגעות לחיסונים ולבידקות

רק 29%
ו-50%

29% - שיעור בתיה"ס שבהם הופעלו ניידות חיסון לבני 5 - 11 (429 בתי"ס מתוך יעד של 1,500);
50% - שיעור בתיה"ס שבהם חוסנו תלמידים ע"י אחיות שירותי בריאות התלמיד (1,314 בתי"ס מתוך יעד של 2,636)

רק 9%

שיעור התלמידים שחוסנו בביה"ס מתוך אוכלוסיית התלמידים הממוסנים (99,000 תלמידים); יתר 91% חוסנו בקהילה (988,000 תלמידים), נכון לסיום הפעלת מתווי החיסונים בביה"ס

81 ימים

מספר הימים ממרץ 2020 עד פברואר 2021 שבהם הוטל סגר מלא ומערכת החינוך פעלה בלמידה מרחוק בלבד

- 43%
67%

43% מההורים ציינו כי פעולות ההסברה שביצעו משרד החינוך ובתיה"ס שכנעו אותם במידה בינונית ומטה לאשר לילדיהם להתחסן ובאותה מידה ציינו 67% מההורים שהם שכנעו אותם להצטרף למתווי הבידקות

79%

מההורים לא הגישו הצהרות על תוצאות בדיקות האנטיגן במתווה "בודקים ולומדים" (שיעור ממוצע ביום שבו הופעל המתווה)

- 26%
46%

מההורים שילדיהם השתתפו במתווי בדיקות הקורונה, ציינו כי לא קיבלו ערכות או שקיבלו רק חלק מהערכות הנדרשות לשם השתתפות ילדם במתווה

27%

מההורים שהשתתפו בסקר שהופץ בביקורת ציינו כי בסביבתם היו הורים שתמיד או לעיתים קרובות דיווחו על ממצאי בדיקה שלילית, אף שהייתה חיובית

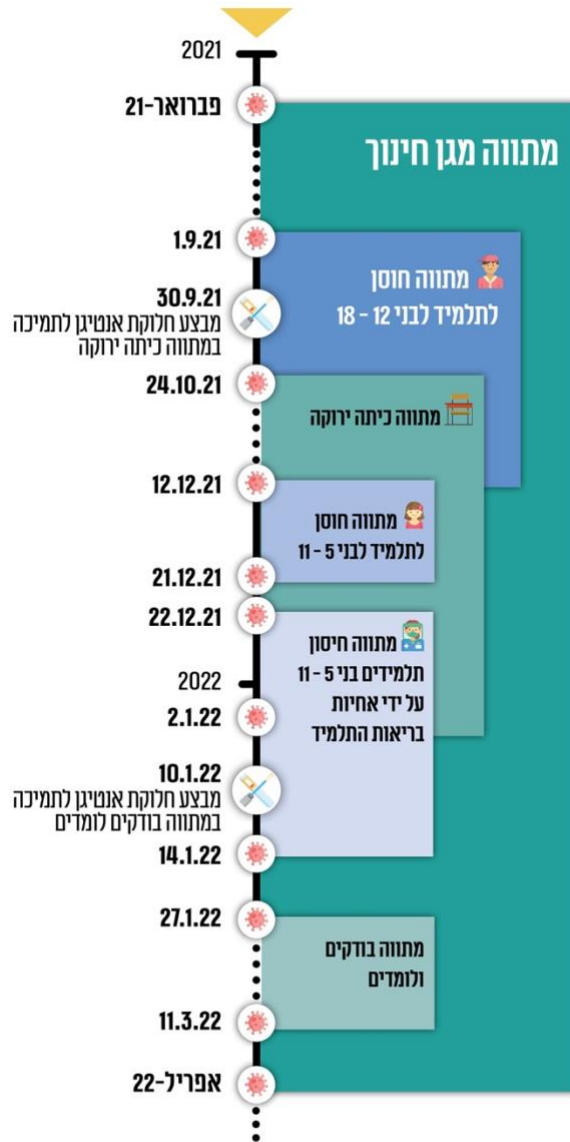
פעולות הביקורת

בחודשים מרץ עד אוקטובר 2022 בדק משרד מבקר המדינה את יישום מתווי החיסונים בקרב תלמידים בבתי"ס וכן את יישום מתווי בדיקות הקורונה בקרב התלמידים ועובדי ההוראה, כפי שהופעלו בזמן החזרה ללימודים בבתי"ס בתחילת שנה"ל התשפ"ב, בספטמבר 2021 (מתווי החיסונים והבדיקות). הבדיקה נעשתה בכמה מוקדים: בהנהלת משרד החינוך², באגף הביטחון במשרד החינוך - הגוף שריכוז את התמודדות מערכת החינוך עם הנושא - ובמרכז השליטה והבקרה במשרד החינוך; במרכז השליטה לניהול המאבק הלאומי בנגיף במשרד הבריאות (משל"ט קורונה של משרד הבריאות), בכלל זה בדסק חינוך, האחראי לתכלול עבודת משרד הבריאות מול משרד החינוך בכל הקשור לתחום הקורונה (דסק חינוך). בדיקות השלמה נעשו במחוזות משרד החינוך ובפיקוד העורף (פקע"ר), המשמש פיקוד משימתי לסיוע אזרחי, להפעלת תוכנית חלוקת תרופות והחיסונים³. כמו כן, בוצע הליך שיתוף ציבור עם הורים ומנהלים בבתי"ס (סקר ההורים וסקר המנהלים שביצע משרד מבקר המדינה).

- 2 בדצמבר 2021 היו חילופי גברי במשרד החינוך, ובתפקיד זה החלה לכהן מנכ"לית במקום המנכ"ל ששימש בתפקידו עד אז.
- 3 התוכנית הלאומית להיערכות לתרחיש פנדמיה (להלן - נחשול בריא) - נוסח מ-2018 הופץ על ידי המתכלל הלאומי.

תרשים ציר הזמנים של הפעלת מתווי הבדיקות והחיסונים במערכת החינוך, 2021 - 2022

מתווי חיסון מתווי בדיקות

על פי נתוני משרד החינוך, בעיבוד משרד מבקר המדינה.

תמונת המצב העולה מן הביקורת

תפקיד משרד החינוך בהתפרצות פנדמיה בכלל ובקורונה בפרט - בעת התמודדות עם משבר הקורונה לא הופעלה התוכנית הלאומית להיערכות לתרחיש פנדמיה (נחשול בריא). לפיכך המשימות שהוטלו בפועל על משרד החינוך עם התפרצות המגפה כללו לא רק משימות שנקבעו באסדרה הקיימת (הסברה, הנחיה של התלמידים והוריהם כיצד להתנהל בעת התפרצות המגפה ומניעת פגיעה בתלמידים הלומדים כדי להבטיח את שגרת הלימודים), אלא גם פעולות שהמשרד לא הכין, כדוגמת הפעלת מתווי החיסונים והבדיקות וניהול כולל של האירוע במערכת החינוך. בפועל, משרד החינוך לא היה ערוך ומוכן למשימות אלו - לא הייתה לו תוכנית פעולה שבה פורטו הפעולות שיש לבצע והוא גם לא תורגל בהפעלתן, לא קבע את בעלי התפקידים במשרד האחראים לביצוע המשימות, ואף לא הסדיר לפני פרוץ המגפה בתוכנית נחשול בריא את ממשקי העבודה בינו לשותפים המרכזיים לטיפול במגפה - משרד הבריאות ומשרד הביטחון.

מתווי החיסונים בבתי הספר - נכון למועדי סיום הפעלת מתווי החיסונים בבתי"ס חוסנו אומנם במסגרתם בבתי"ס כ-99,000 תלמידים בכל הגילים, אך מדובר בשיעור נמוך יחסית של התחסנות בקרב התלמידים בבתי"ס בשנים 2021 - 2022 - כ-4% מכלל התלמידים (2.3 מיליון תלמידים) וכ-9% בלבד מאוכלוסיית התלמידים המוחסנים (1.1 מיליון תלמידים מוחסנים), זאת לעומת כ-91% מהתלמידים המוחסנים שהתחסנו בקהילה. כמו כן, רק 429 בתי"ס מתוך יעד של 1,500 בתי"ס השתתפו במתווי החיסונים של בני 5 - 11 באמצעות ניידות חיסון בבתי"ס (כ-29% מהיעד). רק 1,314 בתי"ס מתוך 2,636 בתי"ס שהוגדרו כיעד (כ-50% מהיעד) התחסנו באמצעות מתווה אחיות שירותי בריאות התלמיד בבתי"ס. השיעור הנמוך של התחסנות התלמידים במסגרת מתווי החיסונים שהופעלו בבתי"ס משקף כי המתווים לא השיגו את יעדיהם.

נכון לאפריל 2023 לא נקבעה שיטה המגלמת בתוכה פתרונות לצרכים ולתובנות שעלו מהפעלת המתווים; בכלל זה לא נקבעו כללים להפעלת מתווה שבו יש יתרון יחסי למשרד הבריאות לעומת קופות החולים; לא נקבעו זמני היערכות; ולא נבחנו קווים מנחים לשיתוף פעולה של משרד הבריאות ופקע"ר עם משרד החינוך שיאפשרו בעתיד היערכות טובה יותר של בתי"ס.

המתווים לבדיקות תלמידים ועובדי הוראה - במוסדות החינוך הופעלו ארבעה מתווי בדיקות מרכזיים שתכליתם הייתה איתור ובידוד ממוקדים של תחלואת תלמידים וצוותי הוראה באופן שיאפשר המשך של הלימודים הרציפים בכל מערכת החינוך לצד שמירה על בריאות התלמידים והצוותים החינוכיים. זאת, בין השאר, באמצעות יצירת תמונת מצב של התחלואה בבתי"ס, איתור מהיר של תלמידים עם סימפטומים לקורונה, מניעת הגעתם לבתי"ס והקפדה שילד חולה יטופל בביתו. בביקורת עלה שהיקף היישום של מתווי הבדיקות היה נמוך:

- במתווה מגן חינוך השתתפו רק 12% מבתי"ס היסודיים (374 מתוך 3,030 בתי"ס).

- במתווה כיתה ירוקה השתתפו רק 13% מהכיתות (5,800 מתוך 45,000 כיתות).
- במתווי הבדיקות שלאחר החופשות חגי תשרי וחנוכה חלה חובה על ההורים להגיש הצהרות על ביצוע בדיקות כתנאי לכניסה לביה"ס; בפועל, לאחר חופשת חגי תשרי רק 37% מההורים הגישו הצהרה (ההורים הגישו הצהרות על כ-586,000 ילדים בני 3 - 16 מתוך כ-1.6 מיליון ילדים בגילים אלה); לאחר חופשת חנוכה, 73% מההורים הגישו הצהרה (כ-725,000 הורים לילדים בני 3 - 12 מתוך כ-1 מיליון ילדים בגילים אלה).
- במסגרת מתווה בודקים ולומדים שיעור דיווחי ההורים היה נמוך ועמד על 21% בממוצע ליום (404 אלף מתוך כ-1.9 מיליון תלמידים). במרוצת הזמן חלה ירידה במספר ההצהרות שהוגשו - מכ-697,000 הצהרות בתחילת המתווה ב-30.1.22 לכ-142,000 הצהרות בסוף המתווה ב-9.3.2022, סך הכול ירידה של כ-80%.
- במסגרת מתווה בודקים ולומדים ההורים התבקשו להצהיר על ביצוע בדיקה לילדיהם ועל תוצאות הבדיקה אך הדבר לא היה תנאי כניסה לבית הספר (ביה"ס).

הנחיות משרד החינוך לבתי הספר להפעלת מתווים לחיסונים ובדיקות קורונה - מהתשובות של המנהלים וההורים שהשתתפו בסקרים שהפיץ משרד מבקר המדינה עולה כי אף משרד החינוך קבע לעצמו קווים מנחים לניסוח והפצה של הנחיות ונהלים, בפועל, לשיטתם של 70% מהמנהלים הוא הפיץ את הנחיותיו ונהליו בעיתוי שלא איפשר היערכות מוקדמת לביצוע המטלות הנדרשות במתווי החיסונים והבדיקות. כמו כן לשיטתם של 56% מהמנהלים ושל 53% מההורים ההנחיות לא היו ברורות דיין, מה שהקשה על ביצוען.

גורם מטפל בנושא חיסונים ובדיקות קורונה בבתי הספר העל-יסודיים - עפ"י התוכנית הלאומית לפתיחת שנה"ל התשפ"ב בתיה"ס העל-יסודיים לא היו זכאים למימון נאמן קורונה ולכן את המשימה בפועל ביצע מנהל ביה"ס או צוותו. 24% ממנהלי בתיה"ס העל-יסודיים ציינו בסקר (68 מתוך 287 מנהלים בבתיה"ס העל-יסודיים שהשיבו על השאלה) כי בבית ספרם לא פעל גורם שריכוז את נושא הבדיקות וחסוני הקורונה. בנוסף, 64% מהמנהלים בבתיה"ס העל-יסודיים שבבית ספרם פעל גורם מרכזי (140 מנהלים מתוך 219 שהשיבו על השאלה), סברו כי ריכוז נושא בדיקות הקורונה וחסוני הקורונה השפיע במידה רבה או במידה רבה מאוד על ניהול המשימות השוטפות של הגורם המרכזי בביה"ס.

חלוקת ערכות האנטיגן במסגרת המתווים שהופעלו במערכת החינוך - תהליך ארזית הערכות לערכות אישיות וחלוקתן לתלמידים גזל מצוותי החינוך זמן רב (כארבעה ימי עבודה עבור מבצע אריזה) ופגע ביכולת שלהם להתמסר לתפקידם העיקרי - פדגוגיה וחינוך. בחלק מהמקרים חסרו ערכות לחלוקה לתלמידים, במקרים אחרים חסרו הערכות כמה מהרכיבים הנדרשים לביצוע הבדיקות (כ-20% כפי שעלה מסקר ההורים). בשל כך נפגע התהליך התקין של מתווי הבדיקות שהפעילה מערכת החינוך. כמו כן בשל מחסור בערכות בדיקה נותרו תלמידים רבים ללא בדיקות (עד כדי מחסור של 76% במתווה בודקים ולומדים כפי שהצביע מחקר של לפ"ם), באופן שלא איפשר להם להשתתף במתווים כל עוד לא רכשו בדיקות מכספם הפרטי. אי-הפעלה מלאה של מתווי הבדיקות פגעה ביעילות המתווים ובהשגת המטרה שלשמה גובשו - איתור תלמידים מאומתים, קטיעת שרשרות ההדבקה והמשך הלימודים הרציפים בביה"ס. הייתה בכך משום סכנה להתפשטות התחלואה ולפגיעה בבריאות הציבור. גם העובדה שהבדיקות לא חולקו לעובדי ההוראה,

והעובדה שאותו עשרות עד מאות עובדי הוראה (36 - 380) כמאומתים בימים שלאחר מבצעי הבדיקות, מעלה אפשרות שאי חלוקת ערכות בדיקה לעובדי הוראה, הביאה לידי הדבקה נרחבת של עובדי הוראה ושל תלמידים בבתי"ס.

הצהרות הורים על ביצוע בדיקות ביתיות לילדיהם

- שיעור ניכר של הורים (שעמד על כ-79% במסגרת מתווה "בודקים ולומדים", כעולה מסקר ההורים) לא הגישו הצהרות על בדיקות אנטיגן שערכו לילדיהם (בין לא ביצעו את הבדיקות בפועל ובין ביצעו את הבדיקות אך לא דיווחו עליהן) – הסיבות לכך היו בין היתר סיבות טכניות, אי-הבנה, חוסר מוטיבציה ואף ההנחה שהדבר לא ימנע את כניסת ילדיהם לביה"ס.
- בקרב ההורים המשתייכים לחברה החרדית או הערבית, שיעור זה אף היה גבוה יותר (והגיע עד כדי 98% בחברה החרדית באחד מימי הבדיקה במתווה בודקים ולומדים, כפי שעלה בבדיקה שערך משרד החינוך);
- כ-27% מההורים שהשתתפו בסקר (173 הורים מתוך 633) ציינו כי בסביבתם היו הורים שתמיד או לעיתים קרובות דיווחו על ממצאי בדיקה שלילית, אף שהייתה חיובית (בקרב ההורים מהחברה הערבית עמד שיעור ההורים שציינו כך על 42%).
- כ-27% מהמנהלים (180) שהשתתפו בסקר ציינו בשאלה הרלוונטית, כי לא עמדו לרשות בתי"ס כלים במצב שבו תלמיד הגיע לביה"ס ללא הצהרה, ובדומה לכך - 36% מההורים שהשתתפו בסקר ציינו בשאלה הרלוונטית, כי במקרה שבו ילדיהם הגיעו לביה"ס ללא הצהרה, לא נקט ביה"ס שום צעד ונהג בהם כרגיל. בהיעדר הצהרה בכלל ובהיעדר הצהרה אמינה בפרט, וכן בהיעדר כלים בידי המנהל להתמודד עם הגעתו של תלמיד לביה"ס ללא הצהרה, מוטל ספק של ממש ביעילות המתווים להשגת המטרה של קטיעת שרשרות ההדבקה בבתי"ס.

אישורי הורים כתנאי לחיסון הילדים ולבדיקתם - במתווה החיסונים באמצעות ניידות, נקבע שלשם הפעלתו נדרש רף מזערי של 50 אישורי הורים (בהיעדרם לא יכלו בתי"ס להזמין ניידת חיסונים ולהשתתף במתווה) - בסקר עלה שכ-32% מהמנהלים ציינו כי הסיבה העיקרית לכך שלא הופעל המתווה הייתה היעדר אישורי הורים המעידים על הסכמתם שילדם יתחסן במסגרת המתווה; כ-46% מהמנהלים ציינו כך בנוגע למתווה מגן חינוך, שגם לצורך הפעלתו נדרש רף מזערי של אישורים - 75% מההורים. הדרישה לרף מזערי של אישורי הורים כתנאי להפעלת המתווים היוותה לא אחת, חסם להפעלת המתווים בבתי"ס.

הסברה, פרסום ועידוד להתחסנות - כ-40% מ-233 ההורים שהשיבו לסקר ושלא חיסנו את ילדיהם נמנעו מחיסון הילדים בשל סיבות הנובעות באופן ישיר או עקיף מהסברה לא יעילה (הפחד מחיסון חדש וחוסר במידע, חוסר הבנה של סכנות הקורונה וחוסר הבנה של היתרונות המצדיקים חיסון); 39% הורים נוספים לא חיסנו את ילדיהם מסיבות אובייקטיביות ואחרות (כגון מחלה קודמת של הילד או מחסור בחיסונים); ו-21% מההורים לא חיסנו את ילדיהם בשל התנגדות לחיסון (מטעמים אידיאולוגיים או מטעמי דת). המנהלים שהשיבו לסקר סברו אף הם שכ-51% מההורים לא חיסנו את ילדיהם בשל הסברה לא יעילה, 35% - בשל התנגדות עקרונית, ו-14% - מסיבות אובייקטיביות ואחרות. מניתוח תשובות המנהלים וההורים לסקר עולה כי הן לפי עמדת ההורים והן לפי עמדת

המנהלים הסיבה העיקרית שבעטיה הורים לא חיסנו את ילדיהם הייתה (באופן ישיר או עקיף) הסברה לא משכנעת. עובדה זו תואמת את דברי ההורים בסקר שלדעתם הבעיה העיקרית הנוגעת לבדיקות קורונה ולחיסוני קורונה במערכת החינוך הייתה "חוסר הסברה מתאימה - [והצורך] להגביר ולשפר את מערך ההסברה והאמון".

נקיטת פעולות ע"י מטה משרד החינוך לפתיחת שנה"ל התשפ"ב בבתיה"ס - משרד החינוך גיבש מתווה לפתיחת שנה"ל התשפ"ב, כך שתתאפשר למידה רציפה בבתיה"ס על אף התחלואה בקורונה. בכלל זה בסוף אוגוסט 2021 פרסם המשרד למנהלי המחוזות ולמנהלי בתיה"ס את מתווה החזרה "התוכנית הלאומית לפתיחת שנה"ל התשפ"ב - בתקופת הקורונה - 'מתחברים לחינוך'"; המשרד פתח את חדר המצב הארצי ואת חדרי המצב המחוזיים לניהול הפעולות; הקים מספר מערכות לריכוז וניהול נתונים לשם סיוע בגיבוש תמונת המצב במערכת החינוך על תחלואה, על מחוסנים ועל מחלימים; הציב את נציגיו ב"חמ"ל חיסונים לאומי בין-ארגוני" בהובלת פקע"ר ובדסק חינוך במשל"ט קורונה של משרד הבריאות.

מינוי נאמני קורונה בבתי הספר היסודיים - נכון לדצמבר 2021 (אז שיעור הילדים המאומתים לקורונה היה גבוה ובקרב ילדים בני 5 - 11 עמד בכל יום על 562 ילדים מאומתים חדשים ועל כ-5,600 ילדים מבודדים), עמד פער האיוש על 52 נאמני קורונה בלבד - מונו 3,139 מתוך 3,191 נאמנים שהיו אמורים להתמנות - קרי איוש של 98%.

עיקרי המלצות הביקורת

ההסדרה ברמה הלאומית של תפקיד משרד החינוך בעת התפרצות פנדמית וגיבוש נוהל משרדי - מומלץ שמשרד הביטחון, האחראי להוביל את תוכנית ההיערכות הלאומית נחשול בריא, יקבע בשיתוף משרד הבריאות, משרד החינוך ופקע"ר את המשימות שמשרד החינוך אחראי לביצוען בעת התפרצות פנדמית. בכלל זה ייקבעו ממשקי העבודה של משרד החינוך מול שאר גופי המערך, יוגדרו בעלי התפקידים הייעודיים הדרושים לשם ביצוע משימותיו, וכן ייבחנו המשאבים והכשירויות הנדרשות לעובדים. בהמשך מומלץ שמשרד החינוך יכין נוהל מפורט המתרגם את המשימות שייקבעו באחריותו לתוכניות מגירה ויתרגל אותן, כך שניתן יהיה להפעילן מיידית על פי הצורך. מומלץ גם שעד לעדכון הנדרש של נחשול בריא יכין המשרד תוכנית זמנית להתמודדות עם מגפה פנדמית אם אומנם תתפרץ, תוכנית המתבססת על הניסיון שצבר לא מכבר בהתפרצות מגפת הקורונה.

התחסנות משלימה בבתיה"ס - מומלץ למשרד הבריאות ולמשרד החינוך בשיתוף פקע"ר לבחון את נתוני ההתחסנות של התלמידים לפי שכבות הגיל ולפי מקום ההתחסנות - קהילה אל מול בתיה"ס וכי במסגרת זו יילקחו בחשבון היתרונות היחסיים של כל אחד מהגופים המרכזיים שהיו שותפים למהלך - משרד הבריאות, מערכת החינוך ופקע"ר - אל מול תפקידיהם הייעודיים בשגרה ובחירום. כך למשל מומלץ שיישקל חיסון תלמידים רק

בבתי"ס באזורים שבהם יש למענה זה יתרון יחסי - לדוגמה בתי"ס שלתלמידיהם קושי בנגישות או באזור מגוריהם פריסה מוגבלת של קופות חולים.

הפעלת מתווי הבדיקות והחיסונים בבתי"ס והתהליך הלוגיסטי לחלוקת ערכות

בדיקה לתלמידים - מומלץ שמשדד הבריאות עם משרד החינוך יחד יקבעו שיטה גמישה ויעילה ככל האפשר להפעלת מתווי הבדיקות והחיסונים בבתי"ס, לכל מקרה עתידי של התפרצות מגפה פנדמית או חידוש התפרצות הקורונה. בכלל זה מומלץ שיבחנו את הצורך בהצבת רף מזערי גמיש של אישורי הורים לצורך הפעלת המתוויים וזאת בהתאם למאפייני ביה"ס - שיעור המחוסנים בו, שיעור היענות ההורים לשיתוף פעולה עם הנהלת ביה"ס, מיקומו הגיאוגרפי ומספר התלמידים בו. עוד מומלץ גם שמשדד החינוך בשיתוף פקע"ר, משרד הבריאות והרשויות המקומיות יגבשו את התהליך הלוגיסטי לחלוקת הערכות לתלמידים ויישקלו הצעות שעלו בעניין זה וכי משרד החינוך ומשרד הבריאות ישקלו לספק ערכות בדיקה גם לעובדי הוראה. כן מומלץ שיינתן דגש בהנגשת החיסונים והבדיקות בבתי"ס, בייחוד בקרב אוכלוסיות שבהן שיעור התחסנות הילדים נמוך והנגשת החיסונים בקהילה אינה מספקת דיה.

הצבת נאמני קורונה בבתי"ס - נוכח הטענות על עומס חריג שהוטל על המנהלים ועל

גורמים בבתי"ס העל-יסודיים בכל הקשור לטיפול בבדיקות קורונה וחיסוני קורונה, ונוכח הסטייה הניכרת מתפקידם העיקרי ומפעילותם השוטפת, הפדגוגית והמינהלית - מומלץ שמשדד החינוך בשיתוף משרד הבריאות והשלטון המקומי יבחנו את הצורך בהצבת נאמני קורונה בבתי"ס אלו אם תשוב ותפרוץ הקורונה או כל מגפה אחרת.

פעולות הסברה ורתמת הורי התלמידים - מומלץ כי משרד החינוך ובתי"ס יבחנו את

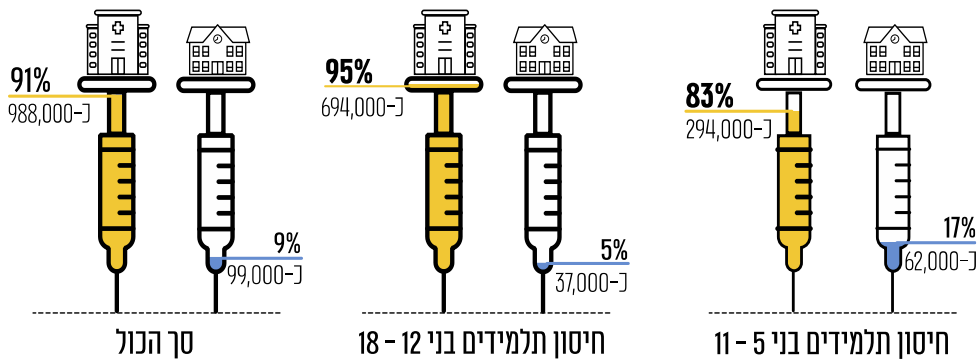
הסיבות שבעטיין פעולות ההסברה שביצעו במטרה לעודד התחסנות והצטרפות למתווי הבדיקות, לא הגיעו לכלל ההורים, וכן יבחנו מדוע פעולות אלו לא נצרכו על ידם בפועל. מומלץ שמשדד החינוך יטייב את פעולות ההסברה, יגביר את הנגשתן, ויוודא כי ההורים אומנם צורכים אותן וכן שיבחנו מה היו החסמים שמנעו מההורים לאשר את השתתפות ילדיהם במתוויים, יפעל להסרתם ובראייה צופה פני עתיד יבחן דרכים לשיפור שיתוף הפעולה עם ההורים. מומלץ כי דוברות המשרד תיתן את דעתה למועד פרסום הקמפיינים שהיא מעלה לצורך הסברה בנוגע להתחסנות, ובעתיד תתאים את מועד הפרסום למועד תחילת מבצע החיסונים.

שיעור התלמידים ומספרם שחוסנו בקהילה ובבתיה"ס נכון לסיום הפעלת כל מתווה חיסונים, 2021 - 2022

חיסון תלמידים בקהילה

חיסון תלמידים בבתי הספר

על פי נתוני משרד הבריאות, בעיבוד משרד מבקר המדינה.

4 הנתונים לחיסון תלמידים בני 12 - 18 נכונים לתאריך 1.12.21; הנתונים לחיסון תלמידים בני 5 - 11 נכונים לפרק הזמן שבין ה-12.12.21 ל-18.1.22.

סיכום

לקראת שנה"ל התשפ"ב, בתחילת ספטמבר 2021, החליטה הממשלה לפתוח את כל בתיה"ס לאחר כשנה במהלכה פעלה מערכת החינוך בלמידה מרחוק, בשל הסגרים או בלמידה המשלבת לימודים מרחוק לצד לימוד בבתיה"ס. האתגר המרכזי שניצב בפני מערכת החינוך באותה העת היה לאפשר את חזרת התלמידים ללמידה בבתיה"ס ולקיים בהם שגרת לימודים. על פי החלטות הממשלה והנחיות משרד הבריאות, האמצעים המרכזיים שנועדו לאפשר את החזרה המלאה ללימודים בבתיה"ס היו מתווים לחיסון התלמידים בבתיה"ס וכן מתווים לביצוע בדיקות אנטיגן מהירות שנועדו לסייע באיתור של תחלואת תלמידים וצוותי חינוך ובבידודם.

בביקורת עלה שרק שיעור נמוך של תלמידים, בכל הגילים (4%), התחסנו במסגרת מתווי ההתחסנות בבתיה"ס. שיעור המשקף כי מתווי החיסונים לא השיגו את יעדיהם. באופן דומה, גם תרומת מתווי הבדיקות הייתה נמוכה והשתקפה הן בשיעור הנמוך של ההשתתפות במתווים אלה (12% מבתי"ס השתתפו במתווה מגן חינוך ו-13% מהכיתות השתתפו במתווה כיתה ירוקה) והן בשיעור הנמוך של הצהרות ההורים שהוגשו במסגרת מתווי הבדיקות - כך לדוגמה במתווה בודקים ולומדים עמד שיעור הצהרות ההורים על 21% במוצע ליום שבו הופעל המתווה.

נוסף על התרומה המוגבלת של מתווי הבדיקות והחיסונים עלתה בביקורת סדרה של ליקויים הנוגעים למערך הפעלתם בין היתר בנושאים הבאים: הנחיות משרד החינוך לבתי הספר להפעלת מתווים לחיסונים ובדיקות קורונה, חלוקת ערכות אנטיגן, הצהרות ההורים לביצוע בדיקות קורונה לתלמידים, הסברה ועידוד התחסנות ועוד.

על משרד החינוך בשיתוף משרד הבריאות להפיק לקחים מאופן יישום מתווי בדיקות וחיסוני התלמידים שנעשו במהלך שנה"ל התשפ"ב, לפעול לתיקון הליקויים שהועלו בדוח זה ולבחון את אופן יישום ההמלצות, זאת בראייה צופה פני עתיד, לצורך הגברת אפקטיביות מתווי הבדיקות והחיסונים במקרה של התפרצות נוספת של הקורונה או מגפה פנדמית אחרת.